

(1342 1.12/11)

331.

Limedforsen - Brintbodarne
(Från den november 1903)

P.Nr. 333			
Tåg 9.	Km		
10 ²⁰	-	Limedforsen	5 ⁵⁰
11 ¹³	21	Malungs-Fors	5 ⁰
11 ²⁶	25	Vallerås	4 ⁴⁷
12 ¹⁰	31	Malung	4 ³⁰
12 ⁴²	42	Öje station	3 ³⁵
1 ²⁰	59	Brintbodarne 330	2 ⁵⁰
			Tåg 10.
			P.Nr. 333

Stockholm, Postinspektionen i
Mellersta distriktet den 14 november 1903.

H. Jönsson

Brj.
Melander

Erik Lindgren

Något om posten vid
järnvägssträckorna
**Limedforsen-
Brintbodarne**
och
Vansbro-Malung

Innehåll

	sid		sid
Förord	1	Malungsfors	14
Inledning	3	Vallerås	14
Neva	5	Malung	15
Sågen	5	Öje (station)	17
Vakern	5	Brintbodarne	18
Tretjärn	6	Yttermalung	21
Tyngsjö	7	Äppelbo	22
Limedforsen	12	Rågsveden	22
Tandö	12	Vansbro	23
Risätra	13		

Posthistorisk skriftserie 301

(Manuskript i januari 1997)

Förord

Det är numera svårt för mig att lämna några för hembygdssamlarna nyttiga uppgifter, eftersom jag inte längre disponerar något arkivmaterial. På grund av påstådd platsbrist vid postens regionkontor i Växjö har 24 hyllmeter av överskottsmaterialet från mitt arbete med minnesboken till Postens 350-årsjubileum blivit översänt till centralarkivet i Stockholm i oktober 1995. Jag har därför bara tillgång till knapphändiga anteckningar i mitt hem i Växjö men kan med hjälp av sådana anteckningar åtminstone fragmentariskt beröra händelseutvecklingen inom det område som det är fråga om här.

För några av poststationerna försöker jag ge ett exempel på händelser som belyser problem i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och järnvägsföretaget. Jag har också velat kort beröra landsvägspostföringar, som påverkades av att postbefordran anordnades på järnvägen. Dessutom har jag funnit det motiverat att berätta litet om någon av lantpoststationerna i järnvägens närhet.

För att få någon kontinuitet har jag också valt att kortfattat beröra några av de järnvägspoststationer vid Mora-Vänerns järnväg, vilka legat norr om delsträckan från värmländska gränsen. Därmed bygger jag vidare på posthistorisk skrift nr 249.

I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag förmedlat dessa uppgifter i de följande stationsvis redovisade avsnitten. I samtliga fall har jag försökt ange hur länge de berörda postanstalterna existerat och i de fall de ännu finns, även nämnt något om deras nuvarande status. För järnvägspoststationerna nämner jag dem som formellt hade postansvaret, även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst. På grund av svår-lästa handstilar kan något namn vara felskrivet.

Alla rent postala uppgifter är hämtade ur avskrifter från den del av de handlingar i Postens centralarkiv, varav det fanns kopior i Växjö till oktober 1995. Jag har inte tillräckliga resurser för att besöka Stockholm för komplettering av de delar som skulle ge mera värde åt denna skrift, men jag hoppas ändå att den skall ge mina läsarna ett eller annat korn.

Vissa fakta har jag funnit i Svenska Järnvägsklubbens "Järnvägsdata" (ISBN 91-85098-71-X). I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. De olika stationerna återges i den ordning som de skulle komma vid tänkta resor med järnvägen från Brintbodarne till Limesforsen resp från Malung till Vansbro.

Erik Lindgren

Inledning

I det projekt som bland de järnvägsintresserade är mera känt som Mora-Vänerns järnväg fanns ett par delsträckor som inte senare skulle ingå i vad som blev den sammanhängande Inlandsbanan, vilken anses ha sträckt sig från Kristinehamn till Gällivare. Den särskiljande delen var sträckan mellan Brintbodarne och Limesforsen via Malung, vilken öppnades för allmän trafik i två etapper, 28 km från Brintbodarne till Malung den 15 september 1892 och 31 km från Malung till Limesforsen den 28 november 1903.

Av häftets titel framgår att det är den sistnämnda sidolinjen på sammanlagt 59 km som berörs här, men jag har funnit anledning att i detta sammanhang också lämna något utrymme åt den betydligt yngre sträckan Vansbro - Malung. Den byggdes nämligen för att efter 42 år ersätta sträckan Brintbodarne-Malung, vilken visat sig ha för liten kapacitet efter utbyggnaden norrut till Särna år 1928. Om sträckan mellan Särna och Limesforsen berättas i posthistorisk skrift 302.

Av det tidigare framgår att delsträckan mellan Brintbodarne och Malung hade öppnats för allmän trafik drygt elva år innan fortsättningen norrut till Limesforsen kunde tas i bruk. Framväxten norrut av Mora-Vänerns järnväg initierade till att bygga sidospåret till Malung från Brintbodarne, där trafikstationen på delsträckan mellan Vansbro och Mora togs i bruk för allmän trafik den 1 november 1891. Brintbodarne var den första stationen efter Vansbro på den delsträckan.

För att slippa ett vakuum i mina berättelser om posten vid de svenska järnvägarna finner jag emellertid det vara på sin plats att först nämna något om stationerna söder om Vansbro på den nordgående järnvägen från Kristinehamn. I posthistorisk skrift 249 har jag "nått fram" till Neva strax söder om gränsen mellan Dalarna och Värmland.

Av klippet på nästa sida ur 1904 års järnvägs- och postkarta över Sverige i skala 1:800.000 framgår den sträckning som järnvägsdelen Brintbodarne-Limesforsen fick. Vid kartans tillkomst var delsträckan fram till Malung 12 år gammal och den från Neva norrut förlängda sträckan fram till Mora ytterligare ett år äldre.

Den 50 km långa delsträckan Oforsen-Vansbro av Mora-Vänerns järnväg öppnades för allmän trafik den 1 november 1890 och medförde inrättande av järnvägspoststationerna Neva, Sågen och Vansbro. De på kartan angivna poststationerna Vakern och Trekärn kom till något senare. Järnvägen sträckte sig nu över gränsen mellan Värmland och Dalarna.

Vid hållplatsen i **Neva** blev stationsmästaren Carl Magnus Andersson ansvarig för posten vid starten den 1 november 1890, följt i augusti 1900 av Gustaf Bergström. De efter honom följande järnvägsmännen ansvarade likaledes för posten till hållplatsens avveckling den 30 april 1965, då också poststationen drogs in.

En poststation med namnet **Sågen** hade funnits sedan den 1 december 1889, alltså elva månader innan järnvägen öppnades för allmän trafik. Denna utgör ett av de få exempel som vi finner av tillämpningen på de tankar som förverkligades genom ett regeringsbeslut några år senare vid sammanträdet i Charlottenberg den 3 mars 1884, då poststyrelsen bemyndigades att inrätta flyttbara poststationer. De skulle bli tillgodose järnvägsarbetarnas kommunikationsbehov. Eftersom avtalet med poststationsföreståndaren i Sågen träffades direkt med postverket, kan vi betrakta poststationen i Sågen som en lantpoststation under perioden december 1889 - oktober 1890. Beslutet om att poststationen skulle handhas av stinsen Sven Johan Larsson är dagtecknat den 29 oktober 1890. Han följdes den 5 september 1903 av stationsmästaren Emil Olsson, som upplevde god tillväxt och därmed bättre löneförmåner. Vid allmän reglering år 1914 av arvoden till förestandare för järnvägspoststationer uppgick hans fasta årsarvode till 480 kr, var till kom 300 kr i fast och 60 kr i särskild biträdesersättning. Andra tog vid efter Olsson tills poststationen drogs in den 30 augusti 1969 i samband med nedläggning av all trafik på den 31 km långa delsträckan Vansbro-Sågen.

Vidstående kartbild visar **Vakern** som nästa hållplats vid färd norrut. Där öppnades en poststation den 1 juli 1892. Emil Olsson, som vi möter i närmast föregående stycke, blev förestandare där enligt beslut den 8 september 1893 med 180 kr i årsarvode. När han flyttade till Sågen, tog stationsmästaren Karl Petter Larsson över den 5 september 1903. Denne flyttades till Tretjärn den 1 december 1914, varvid stationsmästaren Oskar Fredrik Rosén tog över ansvaret för posten i Vakern. Den ersattes med lantbrevbäring tidigare än poststationen i Sågen, nämligen redan med juni månads ingång 1962.

Med stavningen **Trekärn** inledningsvis öppnades en poststation där den 1 oktober 1895. Richard Leonard Westman blev dess föreståndare från den 1 februari 1899, följd den 1 december 1914 av Karl Petter Larsson, som dessförinnan varit ansvarig för posten i Vakern. Efter poststationens indragning den 15 juli 1957 fanns ett postombud i Tretjärn till och med augusti 1969 med Sofia Margareta Johansson som ansvarig.

Vid fortsatt färd norrut har vi genom denna korta återblick kommit fram till Vansbro, där en förenad post- och järnvägsstation öppnades samtidigt med tågstarten den 1 november 1890, allt enligt den kungörelse, nedan återgiven, som trycktes i poststyrelsens cirkulär.

Kungörelse,

angående dels öppnande, dels indragning af poststationer.

Den 1 nästinstundande november öppnas poststation vid en hvar af de å järnvägssträckan *Oforssen—Vansbro* befintliga trafikstationerna *Neva, Sågen* och *Vansbro*.

Samtidigt indrages deremot den nuvarande inom Kopparbergs län belägna, flyttbara poststationen *Sågen*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 29 oktober 1890.

Från Vansbro norrut byggdes Mora-Vänerns järnväg vidare. Den 71 km långa delsträckan mellan Vansbro och Mora öppnades för allmän trafik den 1 november 1891. Den första stationen, söderifrån räknat, var den i Brintbodarne, där en poststation öppnades samtidigt med tågstarten. Det var också därifrån som sidolinjen till Malung utgick och kunde öppnas för allmän trafik fram till Malung den 15 september 1892. Någon poststation öppnades inte på mellansträckan vid detta tillfälle. Först tio år senare kom en sådan till stånd med namnet Öje station. Men järnvägen utnyttjades tidigt för postbefordran till Malung och landsvägspostföringen ändrades.

Nu skulle det ändå dröja något mer än nio år innan postbefordran från Malung och norrut kom till stånd med järnvägens hjälp. Den 31 km långa sträckan fram till Limedsforsen kunde tas i bruk för allmän trafik den 28 november 1903.

Denna händelse föregicks av åtskillig aktivitet. Innan jag går in på detta tar jag tillfället i akt att nämna något lantpoststationen Tyngsjö som efter tillkomsten av bandelen mellan Oforsen och Vansbro fick posten landsvägsledes från Sågen. Järnvägens framväxt gjorde det

möjligt att göra en väsentlig omläggning av den 15 mil långa landsvägspostlinjen mellan Mora och Geijersholm som passerade bl a Öje, Malung och Tyngsjö.

När järnvägspoststationen öppnades i Sågen, kunde posten till den då mer än åtta år gamla lantpoststationen i Tyngsjö utgå från Sågen. Tyngsjö har sitt speciella intresse genom att representanter för samhället på ett mycket tidigt stadium gjorde framställning om en poststation. Regeringen gav ett bemyndigande till poststyrelsen den 9 mars 1860, formulerat på så sätt att "*å lämplige ställen inrättas ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom expeditjonskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition*".

Det kungliga brevet föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Länsstyrelsernas allmänna kungörelser lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut. Det var inte mer än ett 50-tal poststationer som kunde öppnas 1861. Bland ett antal orter som var snabba med ansökan om egna poststationer finner vi Tyngsjö, vars kapellpredikant A A Hammarström skrev ett brev i ärendet till länsstyrelsen i Kopparbergs län den 20 december 1860. Han kandiderade själv till befatningen som poststationsföreståndare.

Konungens Högbevilningsskaffande: H. H. Kopparbergs Län

Jag får bevilja skulle komma till Tyngsjö för postens an-
ordning, att inom sitt område jag inrättad en sådan poststation
som kgl. Mått. n. l. brev till kgl. Generalpoststyrelsen af d.
9. 11. 60. ang. omfrågades; jag anförer underlåtenhet för öfrigt
för nuvarande jag beslutat med förordningen post, af de någon
annan person icke är för att tillgå, således att till förtä-
delse för den nya poststationen vara antagen.

Tyngsjö d. 20 Dec. 1860.

A. A. Hammarström
Kapellpredikant

Länsstyrelsen bedömde emellertid inte behovet av en poststation i Tyngsjö så stort att orten kunde tas upp bland dem som skulle föreslås få poststationer redan under inledningsåret för denna nya verksamhetsgren. I redovisningen av ärendet till poststyrelsen den 31 december 1860 anfördes bl a följande.

"Då brevväxlingen emellan Tyngsjö kapellags innevånare, utslutande bestående av en mindre bemedlad allmoge, samt befolkningen i Övre Västerdalarna och Värmland i allmänhet icke är av den vikt och betydenhet att inrättandet av en postgång emellan Malung och närmaste postkontor i Värmland synes kunna ifrågakomma, och skäl icke heller torde få anses vara för handen att för hämtandet och avlämnandet av de få brev, som för det närvarande gå till och från kapellpredikanten och finnmarksboarna i Tyngsjö kapellag belasta Postverket med avlöning för en stationsföreståndare och kostnaden av en mera än tio mil längre postforsling i veckan emellan Gagnef och Malung; så och då Tyngsjö kapellag därförutan icke anlöpes av någon post, anser sig Konungens Befallningshavande för det närvarande icke kunna tillstyrka bifall till kapellboarnas ansökning om en poststations inrättande".

Med det beskedet var det inte svårt för poststyrelsen att avslå framställningen. En ny sådan mer än 20 år senare, avgiven i mars 1882 med kapellpredikanten A E Lefvén som initiativtagare, fick gehör. Förutsättningarna var då bättre, eftersom det inte skulle tillkomma några postföringskostnader. En under mellantiden tillkommen postlinje mellan Mora och Geijersholm passerade inte bara Malung utan också bl a Tyngsjö. Kostnaderna kunde begränsas till arvodet för föreståndaren. Folkskolläraren E Hansson erbjöd sig att svara för poststationen mot ett årsarvode på blott 60 kr.

Poststationen öppnades den 1 maj 1882 och övertogs den 1 juli 1893 av folkskolläraren Jonas Lindberg, då med ett till 120 kr höjt årsarvode. Detta steg i etapper, till 150 kr 1896 och till 200 kr 1901. När nämndemannen Per Theodor Uddén tog över den 1 oktober 1913, fick han 325 kr om året i arvode (diarienummer 1 b 1276/13). Bland senare föreståndare fanns Hildur Matilda Larsson, anställd den 1 april 1958. Hon slutade 1963 och hennes efterträdare Kerstin Ivarsson fick såsom vikarie uppleva poststationens indragning den 30 augusti 1969. Poststationen ersattes från september månads ingång med lantbrevbäring från Äppelbo. Efter denna utvikning som exempel på en lantpoststation i järnvägens närhet återgår vi till aktiviteterna vid förberedelser för järnvägen från Malung mot Limesforsen.

I det nedan återgivna brevet begärde järnvägsstyrelsen besked från poststyrelsen om det fanns något att erinra mot föreslagna namn på stationerna vid sträckan mellan Malung och Limesforsen. Brevet föredrogs i poststyrelsen den 16 juni 1903, varefter järnvägsstyrelsen fick beskedet att det från postverkets sida inte fanns något att erinra mot de föreslagna namnen. I ett brev till poststyrelsen den 30 september 1903 bekräftade järnvägsstyrelsen att de föreslagna namnen var antagna för stationen Limesforsen och hållplatserna Vallerås och Malungs-Fors. Det sistnämnda poststationsnamnet blev sedermera hopskrivet utan bindestreck.

N: 7681.
KUNGL.
JÄRNVÄGSSTYRELSEN
—
Trafikafdelningen.
—
D. n. 2855 (1368)

Kungl. Generalpoststyrelsen.
Tellem den 15 JUNI 1903

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

Hos Kungl. Majt. har Mora - Vänerns järnvägsaktiebolag i underdånighet anhållit, att de vid Malung - Limesforsens järnväg belägna stationerna finge benämnas Vallerås, Malungs-Fors och Limesforsen; och har Kungl. Majt. genom nådig remiss anbefallt Järnvägsstyrelsen att, efter samråd med Eder och Telegrafstyrelsen, afgifva underdånigt utlåtande uti ifrågavarande ärende.

I anledning häraf får Kungl. Styrelsen, som icke har något att erinra mot berörda stationsnamn, härigenom äran anhålla om den ädget meddelande, huruvida från eder sida något kan vara att mot samma benämningar invända. Stockholm den 13 Juni 1903.

Und. Under Generaldirektörens frånvaro:

Jonas Lindberg Gustaf Melin
Folkskollärare

1903 den 16 juni emott. A. J. P.
om och skrif. till Kungl. Järnvägsst.

Järnvägsstyrelsens bekräftelse den 30 september 1903 föranledde ett brev från poststyrelsen till postinspektören i mellersta distriktet med begäran om förslag på ny organisation i det berörda området. I ett sex sidor lång maskinskrivet brev redovisade postinspektör Wilhelm Ljung sitt förslag i detalj den 14 november, sedan han uppgett att järnvägen beräknades komma att öppnas för allmän trafik omkring den 27 november. Förslaget gick ut på att poststationer skulle anordnas i Limesforsen, Malungsfors och Vallerås med vederbörande stationsföreståndare som postansvariga, i Limesforsen med 360 kr i årsarvode, i Malungsfors med 240 kr och i Vallerås med 180 kr. Beloppen baserades på beräknad posttrafik, varvid hänsyn togs till s k sidoposter i Limesforsen, d v s expedition av landsvägsposter till Transtrand och Risätra.

På grund av beräknade stora postvolymmer, som dittills gått med kärrepost mellan Malung och Transtrand föreslog Ljungh att en s k postiljonskupé skulle insättas mellan Brintbodarne och Limesforsen "betecknad med N:r 333 och med användande av postkupé med golvyta av intill 9 kvadratmeter". Därvid skulle den pågående fack- och brevlådsbefordran med tågen 9 och 10 mellan Malung och Brintbodarne, ävensom landsvägspostföringen på sträckan Malung-Lima-Transtrand upphöra.

Stort utrymme lämnade Ljungh i brevet åt framförda önskemål om ökad postföringsfrekvens till området norr om Limesforsen (från tre till sex dagar i veckan) samt åt uttryckta önskemål om att poststationen i Risätra (strax intill Limesforsen) skulle få behållas. För poststyrelsens bedömning i dessa frågor lämnade Ljungh vissa statistiska uppgifter med fog för bifall till den utökade postföringsfrekvensen och uttalande att poststationen i Risätra tills vidare borde bibehållas.

För ändrad landsvägspostföring hade postinspektören låtit infordra anbud som "genom kungörelse, som upplästs i vederbörande kyrkor och anslagits vid resp. poststationer samt införts i ortstidning".

Detta hade resulterat i 14 avgivna anbud för postföring på en 3,2 mil lång linje mellan Limesforsen och Transtrand. Back Jonas Larsson i Kyrkobyn, Transtrand, hade avgett det lägsta anbudet och fordrade bara 3:95 per tur fram och åter. Postföraren på sträckan mellan Transtrand och Sörsjön hade erbjudit sig att fortsätta sitt åtagande mot oförändrad ersättning och för postföring mellan Limesforsen och Risätra förelåg ett anbud på 75 öre per tur. Detta var en väsentlig sänkning som torde haft samband med uttryckta önskemål om att poststationen finge behållas.

En given följd av att järnvägen skulle användas för postföring var att landsvägspostföringen upphörde på motsvarande sträcka. Därför blev kontraktet uppsagt med handelsföreståndaren Halvar Lissel i Malung angående postföring på linjen Malung -Transtrand. För postföring på den nya linjen mellan Limesforsen och Transtrand antogs Back Jonas Larsson, nämnd på föregående sida och för postföringen mellan Transtrand och Sörsjön fick Östhans Lars Olsson i Berga ett nytt kontrakt avseende postföring utsträckt från två till tre turer i veckan. För postföringen mellan Limesforsen och Risätra tecknades kontrakt med förre soldaten Erik Springfelt i Risätra.

Poststyrelsen godkände förslaget i sin helhet från postinspektören, som skickade nedan återgivna meddelande till poststyrelsen. Planenligt började trafiken. På de följande sidorna lämnas vissa uppgifter om var och en av de berörda poststationerna vid en tänkt resa från Limesforsen till Brintbodarne. Eftersom samtliga stationer inte öppnats vid samma tidpunkt, redovisas de inte i kronologisk ordning efter datum för öppnandena. För den så sent som i september 1934 tillkomna sträckan Malung-Vansbro i anslutning till att trafiken mellan Brintbodarne och Malung lades ned lämnas vissa uppgifter sist i denna skrift.

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

1903 den 28 Nov. anm. i Kyrk. och tidningarna
 och resp. kungörelse

Med underrättelse att vederbörande trafikchef i dag medelst telegram meddelat, att Malung-Limesforsens järnväg den 29 dennes upplättes för allmän trafik, får jag härigenom vördsammast anmäla, att de postala anordningar, som i anledning af sagda järnvägs öppnande skola, jämlikt Kungl. Styrelsens skrifvelse den 17 dennes, D.N:r 8762 vidtagas, träda i verkställighet från och med den 29 1343 dennes. Stockholm den 28 november 1903.

H. Ljungh

1903-11-29--1968-04-30
Namn Lima 1 1968-05-02--

Limedsforsen

Poststationen med namnet Limedsforsen föddes med järnvägens tillkomst. Den öppnades sålunda i järnvägsstationen vid tågstarten den 29 november 1903 och järnvägsstationens föreståndare Gustaf Vilhelm Gustafsson blev ansvarig även för postservice. Hans från starten fastställda årsarvode på 360 kr höjdes i samband med 1907 års allmänna reglering av arvoden till 480 kr, vartill kom 300 kr i biträdesersättning. I etapper höjdes det ytterligare och utgjorde efter 1914 års allmänna reglering 540 kr plus 360 kr i biträdesersättning och 120 kr i extra biträdesersättning.

Post och järnväg skildes åt i takt med avveckling av samarbetet mellan trafikverken. I nära anslutning till postverkets övergång till en ny transport och sorteringsorganisation fick poststationen namnet Lima 1 vid maj månads ingång 1968. Den mycket äldre poststationen med namnet Lima fick samtidigt namnet Lima 2. Tilläggs-siffrorna föll bort, när den äldsta poststationen drogs in och med ny terminologi finns det nu ett postkontor i Limedsforsen med namnet Lima och med ansvar för service till drygt 800 hushåll.

1904-11-01--1962-06-30

Tandö

Den söder om Limedsforsen närmast liggande järnvägsstationen blev Tandö. Det gick nästan ett år efter tågstarten innan man kunde få postärenden uträttade där. Från den 1 november 1904 fick stationsmästaren August E Jansson ansvara för postgörö-målen, till en början med 180 kr i årsarvode för själva postsyslan. Poststationen var inte lönsam och hörde till dem som relativt snart efter andra världskriget ersattes med lantbrevbäring. Detta gjordes med juli månads ingång 1962.

1897-03-01--1912-11-30

Risätra

Som framgår av inledningsavsnittet fick poststationen i Risätra behållas vid tågstarten trots tal om indragning. Den hade öppnats så sent som den 1 mars 1897 med folkskolläraren Anders Färdigsson som föreståndare. Årsarvodet på 180 kr var oförändrat när poststationen lämnades över den 1 december 1898 till Lissola Erik Persson men höjdes till 320 kr från det nya seklets ingång, då Lissola Martin Persson blev föreståndare.

Med den förre poststationsföreståndaren Anders Färdigsson och handlanden E Renström som första undertecknare kom en petition till poststyrelsen från ett stort antal personer, daterad den 14 oktober 1903. De begärde *"att poststationen i Risätra bibehålles oförändrad, då denna under en följd av år varit förlagd på en sådan plats inom Lima socken att nästan en tredjedel av befolkningen haft sin post därstädes, samt i närheten av folk- och småskolor jämte handelsbutik. Skulle poststationen ändock mot vår förmodan, indragas och förläggas till Limedsforsens järnvägsstation, komme det i följd av väglängden att bliva stora olägenheter för oss och övriga delen av socknens befolkningen, som i så lång tid betjänat sig av densamma"*.

De kunde uppenbarligen inte tänka sig att poststyrelsen skulle gå med på att två poststationer kunde få ligga så nära varandra, men det var just vad som beslöts, sedan postinspektören och postinspektionen tagit del av ett brev i ärendet från poststationsföreståndare Lissola Martin Persson. Men det framgick av beslutet att det skulle gälla tills vidare.

Omsättningen vid den ursprungliga poststationen minskade snabbt och dess indragning fördes på tal på nytt 1905. Då fick den ändå vara kvar sedan Persson hade accepterat att hans årsarvode från postverket skulle minskas från 320 till 180 kr, räknat från och med oktober 1905. Allt färre anlidade poststationen och den naturliga följden blev att den drogs in. Detta skedde med november månads utgång 1912 (diarienummer 1 b 1464/12).

1903-11-29--

Malungsfors

Till föreståndare för poststationen i Malungsfors, som öppnades i stationshuset vid tågstarten den 29 november 1903, antogs järnvägens stationsföreståndare Carl Holmgren. Hans årsarvode för själva postsysslan 240 kr, höjdes efter hand som posttrafiken motiverade detta och uppgick efter 1914 års allmänna reglering av postarvodena till 420 kr jämte 240 kr i biträdesersättning.

Post och järnväg skildes åt och poststationen betecknades efter juni 1969 som en lantpoststation. Den har därefter följt de förändringar som betingats av postens omorganisationer under 1970-talet och de följande decennierna. Lönsamheten har blivit så dålig att postkontoret, som termen blivit från och med 1986, inte hade kunnat lämnas ut på entreprenad. Det ingår nu i den stora gruppen "post-i-butik" enligt avtal med Motorcentrum i Östra Fors.

1903-11-29--1962-01-31

Vallerås

Som framgår av sid 10 i inledningsavsnittet öppnades vid tågstart den 20 november 1903 en förenad post- och järnvägsstation också i Vallerås. Ernst Fredrik Davidsson blev ansvarig för både post- och järnvägsgröromålen med 180 kr om året för själva postsysslan. Detta höjdes till 300 kr vid 1907 års reglering av postarvodena vid förenade järnvägsstationer, sjönk till 240 kr två år senare men höjdes åter till 300 kr efter 1914 års reglering.

Posttrafiken blev aldrig av särskilt stor omfattning och med januari månads utgång 1962 kunde den ersättas med lantbrevbäring från Malung.

Kungörelse,

angående öppnande af poststationer.

Den 29 innevarande månad öppnas poststation vid en hvar af de å järnvägslinjen Malung—Limesforsen belägna trafikstationerna *Vallerås, Malungs-Fors* och *Limesforsen* inom Kopparbergs län. Stockholm, af Kungl. Generalpoststyrelsen, den 28 november 1903.

Denna kungörelse i poststyrelsens cirkulär informerade om de nya järnvägsstationerna.

1852-01-01--
Stavat Malugn under drygt 13 inledande år

Malung

På vår tänkta färd har vi nu kommit till Malung. Där öppnades ett förvaltningspostkontor redan med 1852 års ingång under en period då det fanns mindre än 150 postkontor i hela landet. Behovet ansågs inte vara tillräckligt motiverat och i regeringsbeslutet den 27 maj 1851 hette det att postkontoret fick inrättas "*blott tills vidare*". Erik Gustaf Björk blev den förste postmästaren. Han var sjuklig och under långa perioder var det vikarier som svarade för arbetet. Redan under sitt 36:e levnadsår avled Björk i februari 1854.

Innan postkontoret avvecklades som en följd av 1960-talets strävan att minska antalet förvaltningsområden, hann drygt 20 ordinarie chefer administrera området. En liten lokalbild av samhället under detta sekels första decennium får man i nedan återgivna urklipp ur fackorganet "SVENSKT POSTARKIV". I detta publicerades regelbundet information till tjänst för hugade spekulanter på ledigförklarade postmästartjänster. Den återgivna notisen togs in i december 1908 efter ledigförklarandet av postmästartjänsten, sedan Berndt Heimers (1900-1908) hade fått befordran till postkontoret i Laholm.

De lediga postkontoren.

Malung. 4 kl. Postmästarens extra inkomster uppgingo år 1907 till:
öfverprovision 338: 35
bokföring 149: 15
lösväskor 30: —
pspb 31: 74

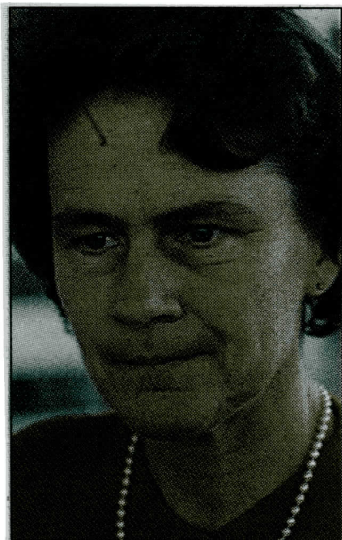
S:ma 549: 24

Hysesanslag 450 kr., expensanslag 300 kr. Den nuvarande postkontorslokalen består af tre rum, är ljus och rymlig, men kall och dragig. Afgående postmästarens bostad tillsammans med postkontorslokalen torde kunna få öfvertagas för 700 kr. pr år.

Den består af fyra rum och kök samt uppgifves vara i dåligt skick. Eljest är tillgången på bostäder begränsad och hyran pr rum omkring 100 kr. pr år. Postkontorets möbler och inredning äges af postmästaren. Skatter till kommun, kyrka och skola utgå med omkring 7 kr. pr bevilningskrona. Läkare, apotek, bank finnas. Ingen ytterbelysning. God vattentillgång. Endast folksko'la. Gångse pris äro: fläsk, fårskt, 1:10, fårkött 1:20, kalkkött 0:80, oxkött 1:—, sötmjölksost 1:50, smör 2:—, ägg 1:10 à 1:80, potatis 5:—, björkved 12:— pr liten famn, barrved 10:—.

Posten i Malung hade aldrig någon befattning förenad med järnvägstjänst. Efter avveckling av förvaltningsområdet förlades detta under postmästaren i Mora och den nya termen för postanstalten i Malung blev postexpedition. Hans Rune Hassis blev dess chef enligt beslut i april 1964. Titeln var stationsmästare. Genom bl a ny terminologi under 1970- och 1980-talen återfördes beteckningen postmästare. Harry Josefsson var chef med denna titel, när han fick vara med om invigning av nya lokaler för postkontoret i oktober 1980.

Titeln postmästare har blivit alltmera diffus efter genomförd divisionalisering och bolagsbildning. Här utbildad postmästare, Karin Jägmo-Larsson, kallas sålunda resultatombudschef. Under en intervju med den regionala personaltidningen i oktober 1994 uttalade hon sig positivt för beslutet om att införa en särskild försäljningsorganisation. Hon tillade emellertid: *"Vad jag ställer mig lite frågande inför är de postkontor som inte blir försäljningskontor; hur mycket kommer att satsas på dessa?"*

I den nya organisationen ansvarar postmästaren för service till drygt 3700 hushåll inklusive dem i Malungsfors. I anslutning till postens 350-årsjubileum arrangerade postens regionkontor i Borlänge i samarbete med Gävle-Dala Järnvägsklubb en tillfällig postkupa på sträckan Falun-Malung under en dag, den 21 juni 1986, varvid en tillfällig datumstämpel kom till användning. Dess avtryck återges härintill.

1902-03-01--1934-09-04

Öje station (I Malungs socken)

När delsträckan Brintbodarne-Malung öppnades för allmän trafik den 15 september 1892, inrättades inte någon poststation på denna 28 km långa järnvägssträcka. Det fanns emellertid sedan den 1 juni 1888 en poststation i **Öje** med folkskolläraren Edvard Johansson som föreståndare. Efter överenskommelse med järnvägsbolaget öppnades en poststation den 1 mars 1902 i den station som blivit anlagd vid järnvägen. Poststationen fick namnet Öje station och från samma tidpunkt ändrades namnet på den äldre lantpoststationen till **Öje kapell**. Vid denna byttes Edvard Johansson ut mot hemmansägaren Gubb Halvar Persson den 1 juli 1902.

Dennes era som poststationsföreståndare blev kortvarig och från den 1 juli 1903 övertog folkskolläraren Johan Ernst Friberg lantpoststationen. Dess namn ändrades på nytt genom att efterordet kapell togs bort med juni månads utgång 1956. Med 1960 års ingång anställdes Gubb Lars Enar Halvarsson som föreståndare och fick följa den omvälvande utvecklingen med bl a ny terminologi och bättre villkor för avtalsanställd personal, som under 1970-talet nästan genomgående övergick till tjänstemannaanställning.

Litet annorlunda blev det under 1990-talet med minskad användning av bl a postens betalningsrörelse. Detta ledde till att posten i Öje lämnades ut på entreprenad och numera ingår i den stora gruppen med kollektivbeteckningen "post-i-butik". Avtal tecknades mellan posten och NRS Nordia, Handlarn om sådant samarbete.

Vid **Öje station** fick därvarande stationsmästare Carl Peter Holmgren enligt beslut den 10 januari 1902 ta ansvar för postgöromålen från den 1 mars 1902. Han följdes den 1 november 1902 av Janne Granberg med oförändrat årsarvode, 120 kr för själva postsysslan. Det höjdes till det dubbla vid 1906 års reglering av arvoden. Efter Granberg uppehöll stationsförmannen Viktor Algot Carlbom befattningen under en månad 1917 tills nästa ordinarie stationsföreståndare kunde tillträda, David Andersson.

Andra hann svinga poststämpeln innan poststationen drogs in den 4 september 1934, då trafiken på järnvägen mellan Brintbodarne och Malung upphörde. Nu var det i stället klart för trafik på den statliga järnvägen mellan Malung och Vansbro, berört i nästa huvudavsnitt. Dessförinnan en hastigt blick på Brintbodarne.

1891-11-01--1950-03-31

Brintbodarne

Den ena ändpunkten, eller om man så vill, startpunkten för den järnväg som vi har berört genom en låtsad färd i motsatt riktning från Limedsforsen hade stationsnamnet Brintbodarne. Det var en av de stationer som kom till, när den 71 km långa bandelen Vansbro - Mora av Mora - Vänerns järnväg öppnades för allmän trafik den 1 november 1891. Samtidigt inrättades i Brintbodarne järnvägsstation en poststation. Där fick järnvägens stationsföreståndare Thure Axel Oscar Johansson ta ansvar för postservicen.

Genom att stationen blev en knutpunkt när "vår järnväg" öppnades på delsträckan till Malung den 15 september 1892 klassificerades Johanssons postgöromål högre, något som gav utslag i hans ersättning för själva postsyslan. Andra faktorer påverkade poströrelsen negativt, så att det postarvode på 300 kr, som han tillerkändes genom beslut den 29 december 1893 och som höjdes till 420 kr efter 1903 års allmänna reglering, sjönk till 240 kr vid 1906 års reglering. Ett särskilt biträdesarvode tillkom emellertid. Det var 120 kr vid 1914 års reglering. då det fasta arvudet höjdes till 300 kr. Poststationens vara eller icke vara diskuterades i anslutning till att trafiken upphörde på delsträckan Brintbodarne-Malung, men den fick bestå till mars månads utgång 1950. Därefter kompletterades den ersättande lantbrevbäringslinjen med ett postombud i Brintbodarne, som var i verksamhet till och med den 25 februari 1959.

331.

Limedsforsen—Brintbodarne.

(Från den 29 november 1903.)

Plk. 333	Tåg 9.	Km.		
10 ²⁰	—		Limedsforsen	5 ⁵⁰
11 ¹³	21		Malungs-Fors.....	5 ⁰
11 ²⁶	25		Vallerås	4 ⁴⁷
12 ¹⁰	31		Malung	4 ³⁰
12 ⁴²	42		Öje station	3 ³⁵
1 ²⁰	59		Brintbodarne 330 ...	2 ⁵⁰
				Tåg 10.
				Plk. 333

Detta är en kopia av den posttidtabell som gällde för posttågen vid trafikstarten på den järnvägssträcka som vi tänker oss ha befarat på sid 12 - 18.

Bandelen Vansbro - Malung

Som framgått tidigare i denna skrift fanns det trafik på "tvärsöverförbindelsen" från Brintbodarne till Malung under perioden 15 september 1892 - 4 september 1934. Därefter överflyttades trafiken på statsbanan Vansbro-Malung för att ge mera kapacitet åt tågen. Det behövdes sedan de hade mera gods efter utbyggnad av järnvägen norrut från Limedsforsen, för vilken sträcka fram till Särna bolaget hade fått koncession 1928. Posten vid denna förlängda del av järnvägen och på den närliggande landsbygden berörs i posthistorisk skrift 302. Här skall nämnas något om funderingar vid förberedelserna från postens sida närmast före tågstart på sträckan Vansbro - Malung.

Kartan på sid 4 visar bl a sträckningen av den i september 1892 öppnade järnvägen från Brintbodarne till Malung. Av det lilla kartklippet härintill, hämtat ur 1939 års järnvägs- och postkarta, framgår hur statsbanan Vansbro - Malung sträckte sig via Rågsveden, Äppelbo, Yttermalung, Ö. Utsjö och Grimsåker fram till Malung. Det är denna del som ersatte "tvärsöverbanan från Brintbodarne. Den tunna linjen norr därom är den postföringslinje som fanns mellan Vimo och Malung vid kartans tillkomst. Då existerade ännu poststationen med namnet Öje kapell, medan den i närheten belägna Öje station hade dragits in.

Postdirektören i Gävle skrev den 13 juni 1934 till poststyrelsen, att bandelen mellan Vansbro och Malung beräknades kunna tas i bruk den 5 september. I anslutning härtill föreslog han indragning av poststationen med namnet Öje station samt av lantbrevbäringslinjerna Vansbro-Äppelbo och Malung-Yttermalung, den förstnämnda under förutsättning att en poststation öppnades vid Rågsvedens järnvägsstation. Postdirektionen hade i avvaktan på poststyrelsens beslut sagt upp avtalen med de båda lantbrevbärarna.

I fortsatt behandling av ärendet förde poststyrelsen den 2 juli 1934 på tal frågan om "icke de postala anordningarna för trakten mellan Malung och Lugnet på östra sidan av Dalälven lämpligen skulle kunna ordnas genom inrättandet av poststation antingen i närheten av hållplatsen Grimsåker eller invid hållplatsen i Ö. Utsjö". Sedan postmästaren i Malung beretts tillfälle att undersöka detta, visade det sig inte ens för korrespondenterna vara fördelaktigt med en sådan lösning. Däremot kompletterades det ursprungliga förslaget med att anordna en åkande lantbrevbärning Malung - Lugnet och en gående lantbrevbärning Malung - Holarna - Skördåker - Malung.

På följande sidor lämnas korta uppgifter om var och en av de berörda poststationerna vid en tänkt resa från Vansbro till Malung.

273. Särna—Vansbro. (S. J.)					
		Pkp 333 Tåg 1653	Km		
		10.10	—	Särna (7) ¹⁾	19.55
		11.02	34	Sörsjön (ej f)	19.02
		11.20	48	Hörmund	18.36
		11.33	57	Högstrand	18.21
		11.48	66	Sälen	18.06
		12.00	74	Transtrand (ej f)	17.49
		12.20	87	Torgåsmon	17.28
		12.28	92	Lima	17.20
		12.40	96	Limesforsen	17.12
		12.49	102	Tandö	16.58
		13.09	117	Malungsfors	16.38
		13.17	121	Vallerås	16.31
		13.26	127	Malung	16.19
		13.34	—	Malung ²⁾	11.00
		13.55	142	Yttermalung (ej f)	15.49
		14.14	157	Äppelbo (ej f)	10.10
		14.23	161	Rågsveden	10.15
		14.38	172	Vansbro ^{6, 10}	9.40
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15
					10.05
					15.05
					10.10
					10.15

1874-01-01--

Äppelbo

I Äppelbo inrättades en av de poststationer som tillkom vid 1874 års ingång som en följd av att kronobevbäringen upphörde i Kopparbergs län. Till föreståndare antogs Lars Olof Olsson. Efter hans död övertog änkan Brita Olsson befattningen enligt poststyrelsens beslut den 16 maj 1875. Hennes årsarvode på 300 kr höjdes den 1 april 1904 till 400 kr. När hon avgick med september månads utgång 1915, fick hon ett s k ålderdomsunderstöd på 330 kr om året. Någon annan form av "pension" hade ännu inte kommit i fråga för avtalsanställd personal.

Fröken Maria Lovisa Olsson tog över befattningen den 1 oktober 1915 med 500 kr i årsarvode, men avtalet upphörde med utgången av 1917. Andra tog vid efter henne och när järnvägen öppnades för allmän trafik den 5 september 1934, bedömdes det inte lämpligt att flytta poststationen till järnvägsstationen. Då tjänstgörande vikarien Maria Nordström fick ett månadstillägg på 121 kronor för posttransporter på den kilometerlånga sträckan mellan järnvägsstationen och poststationen.

Poststationen genomgick 1970-talets generella förändringar, fick termen postkontor i ny organisation och med ny terminologi och hann flyttas över från olika postområden för att avslutningsvis höra till Karlstads-regionen, innan den avvecklades som en följd av 1993 års rationaliseringskampanj. Hushållen betjänas genom lantbrevbäring från Vansbro.

1934-09-05--1970-09-30

Rågsveden

Den enda av poststationerna utmed den 1934 tillkomna järnvägsdelen mellan Malung och Vansbro som förenades med järnvägsstationen, var den i Rågsveden. Den fick den 5 september 1934 som "födelsedag", d v s samtidigt som järnvägen öppnades för allmän trafik. Av tidtabellen på sid 20 framgår också att det var fråga om en ren järnvägsstation. I anslutning till att samarbetet mellan post och SJ minskade allt mera efter 1968 års genomförda nya transport- och sorteringsorganisation drogs poststationen in med september månads utgång 1970.

1890-11-01--

Vansbro

Den södra delen av den järnväg som skulle komma att kallas "Inlandsbanan" var den sträcka som öppnades för allmän trafik den 1 november 1889 mellan Persberg och Oforsen samt på dagen ett år senare mellan Oforsen och Vansbro samt ännu exakt ett år senare mellan Vansbro och Mora. Denna del av Inlandsbanan har inte berörts i posthistorisk skrift nr 43 om Inlandsbanan, men den sydligaste delen mellan Kristinehamn och Oforsen är belyst i skrift 249, "*Något om posten vid Östra Värmlands järnväg*".

Banans framväxt till Vansbro medförde att en förenad post- och järnvägsstation öppnades där den 1 november 1890. Bland de första ordinarie föreståndarna fanns stationsinspektör Albrecht Hårleman, som enligt beslut den 4 januari 1895 fick 480 kr om året för den del av arbetet som avsåg postärenden. Det förhöjdes till 600 kr med 1896 års ingång och dessutom tillkom från november 1899 ett biträdesanslag på 300 kr om året. Detta höjdes ytterligare i samband med arvodesregleringar 1903 och 1906, men Hårleman fick inte syssla med postärendena längre än till och med 1907.

Från 1908 års ingång skildes post och järnväg åt och poststationen drogs in. I stället öppnades ett förvaltningspostkontor enligt regeringsbeslut den 26 april 1907. Detta skedde på bekostnad av det förvaltningspostkontor som funnits i Nås sedan 1867 års ingång. Det var en länge planerad förändring och chefstjänsten i Nås hade uppehållits av vikarier sedan den siste ordinarie postmästaren Olof Tjörner hade befordrats till Älmhult i december 1906.

Postkunderna i Nås blev dock inte lottlösa. De fick en lantpoststation i stället för det indragna postkontoret. Dess befogenheter var begränsade i förhållande till vad postkunderna i Vansbro kunde ges av den tillsatte postmästaren Carl Theodor Andrén och hans dussintalet efterträdare tills även förvaltningspostkontoret i Vansbro blev indraget. Det ersattes med en postexpedition i samband med 1960-talets översyn av förvaltningsområdena och decimering av deras antal.

Även postexpeditionen genomgick förändringar, särskilt markant under 1970-talet. Med ny terminologi blev den ett postkontor och chefen Karin Jägmo-Larsson hade titeln postmästare utan att för den skull ha något förvaltningsområde under sig av den typ som funnits i den äldre organisationen. Hon är nämnd i avsnittet om Malung.

Efter genomförd divisionalisering under det omvälvande 1990-talet finns det i Vansbro en kontorsansvarig tjänsteman, Siv Samuelsson, som bland annat ser till att servicen fungerar för närmare 2000 hushåll med postadress Vansbro och Äppelbo.

Kungörelse,

angående öppnande af poststationer.

Den 1 nästinstundande mars öppnas poststation
i *Risättra* inom Kopparbergs län samt
i *Salmis* inom Norrbottens län. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 18 februari 1897.

F. H. SCHLYTERN.

Illustration till motstående sida: Tillkomsten av poststationen i Risättra knappt tre kilometer från den plats, där Limesforsens poststation skulle öppnas drygt sex år senare, kungjordes på detta sätt i poststyrelsens cirkulär. Mot alla odds fick poststationen i Risättra vara kvar även efter det att en poststation öppnats i Limesforsens järnvägsstation.